

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus sacerdotalis de sacrametis deq̄ diuinis officiis: et eoru administratioibus

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 1508

De sacramento extreme unctionis

[urn:nbn:de:bsz:31-306282](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306282)

De sacramento

alia mortalia. Sed p̄cā venia-
lia enumerat Aug⁹. xrv. di. vt cū
aliqs plus acapit in cibo vl' po-
tu q̄ sit necesse. plus loquitur q̄
oportet. plus placet q̄ expedit.
q̄tēs pauperē impoꝛtune p̄cā-
tem exasperat. vel si san⁹ alijs ie-
iunātibz p̄andere voluit. Aut
somnia dedit. rardi⁹ ad eccl'iam
surgit. aut vxorē excepto deside-
rio filioꝝ cognoscit: qd̄ tñ sepe ē
mortale. quōtēs icarceratos rar-
dius req̄scent. vl' infirmos nō vi-
sitauerit. Si discordes nō reco-
dare curauerit. Si plus filium
vxorem vel seruum exasperaue-
rit. seu increpauerit. aut correxe-
rit. Si fuerit pl⁹ blādītus. i. adu-
latus alicui q̄ expedit. Si pau-
peribz esurientibz nimis delicatū
cibū p̄parauit. Si in eccl'ia aut
extra eccl'iam iocosis vl' fabulo-
sis vel ociosis verbis institerit.
Si aliqd̄ iurauerit incaute qd̄
postea implere nō p̄t. vel cū ex fa-
cultate vl' temeritate maledixerit.
Decoia p̄ tāto diuini⁹ p̄tiam⁹
putātes multū esse vtile circa h̄
sac̄m p̄nie cognoscere particula-
rit̄ et ad oculū illa sine quoz cog-
nitioe n̄ bñ p̄t expediri istd̄ sac̄z
De sac̄o extreme vnciois.

*De sacramento
extreme vnciois*

Rur⁹ mat̄ q̄s ex
vob⁹ andu-
cat p̄sbyteros ec-
cl'ie vt orēt sup̄ eū: vngētes eum
oleo i noīe dñi. Jaco. v. c. Quia.
vt d̄r glo. d̄ appell. c. q̄ fronte. hō
p̄pter p̄cā cū⁹ mori p̄sumitur.

x. q. iij. Epi. r. xij. q. i. c. ij. r. xij. q.
iij. Ea vidicta. Et glo. ordiaria
sup̄ s̄bo thēmat̄s dicit q̄ multi
p̄pter p̄cā plectunt morte cor-
poris. Hinc est q̄ saluator p̄ni-
dens de remedio p̄ p̄cā hoīm
sanoz. vt de p̄nia. puidere etiā
est dignat⁹ de remedijs p̄ p̄cā
hoīm infirmoz. vt d̄ extrema vn-
ctioe. p̄ quā q̄dem p̄cā venialia
dimitunt. et etiam ifirmitas cor-
poris interdū alleuiat. Un̄ seq̄-
tur in thēmate. Et orō fidei sal-
uabit ifirmū. et alleuiabit eū dñs
Glo. interlinear. i. si eū p̄tigit
mor̄sic dimittent. Et h̄ bñ exp̄s-
sum ē i apl'is. De q̄bz d̄r Mar.
vi. q̄ vngēbat oleo ml'ros infir-
mos et sanabāt. qd̄ vtiq̄ sit p̄u-
te hui⁹ sac̄z: et nō alia simplici vn-
ctioe. Nā apl' i tūc vngētes p̄fere-
bāt h̄ sac̄z a xpo eis p̄ceptū. Un̄
d̄r Lyf. sup̄ Mar. vbi sup̄: q̄ ex
eo q̄ apl' sic vngēbat: p̄t q̄ vn-
ctio extrema (q̄ est ifirmoz) fuit
instituta a xpo. qd̄ est p̄ multos.
dicētes q̄ Jacoby apl'us i s̄bis
p̄missis eā instituit. qd̄ falsum
est. cū nullus apl'us aliqd̄ sac̄m
institumere potuit: s̄ bñ publicare
potuit institutū. Et hoc fecit Ja-
co. in s̄bis p̄missis n̄i thēmat̄s.
dicēs. Infirmat̄ quis ex vob⁹ rē.
Un̄ d̄r Tho. i. iij. di. xij. q. i. ar.
iij. q̄ oia sac̄a xps instituit p̄ se: s̄
q̄ sunt difficiliora ad credēdū: il-
la p̄ se p̄mulgavit. alia ūt suauit
apl'is p̄mulgāda. sicut extremā
vncionem et cōfirmationē. Un̄

Extreme unctionis

p ista s̄ba themat̄s nr̄i a iacobo
fuit istud sac̄m̄ pmulgatū: r̄ nō
istitūtū. Diffinit̄ aut̄ extrema vn
ctio sic fm̄ Scōr. vbi supra. est
vnctio infirmi hoīs: facta in par
tibz determinatis corporis cum
oleo p̄secrato ab ep̄o. ministrata
a sacerdote: certa verba cū inten
tione debita p̄ferēte: ex institutioē
diuina efficacit̄ f̄cans curationē
uenialiu. Et q̄ diffinitione satis
patet euident̄er a q̄ debeat istud
sacramētum p̄ferri. ex q̄ materia
r̄ sub qua forma. de quibz por
dinē est videndum. Et primo
sciendū est q̄ materia hui⁹ sac̄ri
est oleū oliuē ab ep̄o consecratū.
Et non est oleū balsami: sicut in
p̄firmatioē. Quis rō est. q̄ qui
habet exire de via nō oportet q̄
habeat odorē bone fame: q̄ per
balsamū designat̄. s̄z sufficit ip
sum habere bonā cōscientiam.
Nec potest aliq̄s hoc sacramen
tū p̄ferre nisi sacerdos. Et si ali⁹
p̄ferat: nihil facit. Un̄ in diffinitio
ne dicit̄ a sacerdote ministrata
S̄cō s̄c̄dū est de forma hui⁹
sac̄ri. q̄ est septuplex ad septe vn
ctiones p̄cipales. Circa q̄d scie
dum q̄ in q̄busdā eccl̄iq̄s d̄r ista
forma in collatioē hui⁹ sacramē
ti. Un̄go oculos tuos oleo sacrifi
cato. In noie. p̄ris. r̄ fi. r̄ sp. san.
S̄l̄r vngō nares r̄c. r̄ p̄seq̄nt̄
labia man⁹ r̄ pedes. S̄z i rei ve
ritate ista s̄ba nō s̄t vera forma
hui⁹ sac̄ri. s̄z bñ s̄t dispositio ad
formam. Forma aut̄ hui⁹ sac̄ri

vera: est hec. Per istam sac̄rā vn
ctionē r̄ p̄ istā sacratissimā bñdi
ctionē indulgeat tibi dñs q̄cqd
deliq̄sti p̄ visum. s̄l̄r resumēdo
sup aures: nares: labia manus r̄
pedes. Licet aut̄ in h̄ sac̄fo fiant
multe vnctiones. vltima tñ vn
ctio. s̄i pedibz ē forma respectu
oīm p̄cedentiū r̄ agit in virtute
oīm. Et iō in vltima gr̄a ifundit̄
q̄ effectū sac̄ri p̄bet. Un̄ s̄z Tho.
in. iij. di. xiiij. Si iā aliq̄ pres es
sent inūctē r̄ pres byr̄ deficeret s̄
cut p̄tingit i pestilētia: q̄d factū
est nō d̄z iterari: s̄z vnctioēs q̄ re
stāt p̄ aliū sacerdotē debēt p̄ple
ri. S̄int q̄ p̄s byt̄eni cauti vt d̄ ce
tero corrigat̄ libros suos r̄ agen
das in q̄bz cōiter habēt formam
sac̄ri hui⁹ p̄ illa s̄ba. Un̄go ocu
los tuos vl̄ nares tuas r̄c. Istō
em̄ sac̄m̄ p̄fert̄ per modū suffra
gij fm̄ Tho. r̄ iō dat̄ p̄ solā orō
nem. r̄ p̄ s̄ba optatiui modi. vñ
dicit̄ Jaco. in s̄bis themat̄s. In
ducāt p̄s byt̄eros vt orēt̄ p̄ eo. al
la s̄o s̄ba. Un̄go oculos tuos r̄c
nō sunt de substantia sac̄ri. s̄z de
bñ esse. fm̄ Pe. de thar. di. xvij.
r̄ Tho. in. iij. q. iij. ar. ij. Quibz
aut̄ p̄ferēdū sit h̄ sac̄m̄. Rñdeo
q̄ solū ē dandū infirmis: r̄ nūq̄
sanis. nihil em̄ efficit in eis. Et h̄
p̄t̄ ex diffinitioē p̄r̄ data. i q̄ d̄z
q̄ hoc sac̄m̄ ē infirmi hoīs. Nec
d̄z dari infirmis istud sac̄m̄ ex pi
culo exterioris violētie. puta ar
moz vl̄ submersiois. s̄z docto
rē subtilē in. iij. di. xiiij. Et ex hoc
J ij

De sacramento

solito vnū dubiū. de q̄ cū audi-
rē sniaz libros dubitabatur a le-
ctoribz & a formatis baccalarijs
sacre theologie an valeat vulne-
ratis vl' submergendis h̄ sacm̄.
Pater em̄ q̄ nō. dic em̄ pbabilif
q̄ si q̄s est vulnerat⁹ & ex vulne-
ribz istictis incidit infirmitatē lō-
gā ex q̄ desperat de vita sua: pu-
ro q̄ ei sit dandū. sed al's recēter
vulnerato iā decedēti: nō ē dā-
dū: Silt' suspēdēdo vl' submer-
gendo nō est dandū. qz illi non
dicunt infirmē: nec moriuntur ex
defectu nature: s; ex euentu for-
tune. s; Petz. Itē nō d; dari pue-
ris. furiosis. & amētibz. q̄ pus nō
petierūt hoc sacm̄. Si q̄s tñ se-
nio deficeret subito i articulo mor-
tis: p̄ ei dari hoc sacm̄. Sed tñ
adultis vsū rōnis h̄ntibz nō
dat nisi petāt spēalit': s; tñ q̄ i vi-
ta sua habuit bonū ppositū oīa
sacra suscipiendū: sibi necessaria
vel vtilia. etiā si amitteret loq̄lā:
vngat in noie xp̄i. Nō d; etiā q̄s
inungi sepi⁹ in eadē infirmitate: ni-
si eadē infirmitas vltra annū p-
trahat: ita q̄ vno anno in eadez
infirmitate null⁹ bis inungat. ne
sacm̄ istud vilescat. Iterat tñ h̄
sacm̄ in diuersis infirmitatibz. vl'
i eadē recidiua. qz nō h; effectū
p̄petuū. eo q̄ sanitas corporis &
mētis (q̄ sunt ei⁹ effect⁹) reitera-
ri possūt & amitti & recuperari. D;
ār fieri vncio sup organis q̄nq;
sensuū: q̄ sunt q̄si prime radices
peccādi. Un̄ oculi vngunt p̄p̄

visum q̄ peccam⁹. Aurea p̄pter
auditū: nares p̄pter odoratū: la-
bia p̄pter gustū: man⁹ p̄pter ta-
ctū: pedes s; o p̄pter vim moriūā.
qđ nō est de necessitate. Lor au-
tem nō vngat. qz est p̄ncipiū im-
mediatū vire: & remotū actio-
nis nec genitalia p̄pter imūditiaz &
reuerentiā sacri. nec lingua p̄p̄
abomiationē. Itē fm̄ Tho. mu-
tilati inungi debent q̄nto p̄p̄i-
qui⁹ possunt circa partes q̄ inū-
gi debuerāt. qz q̄uis nō habēt
membra: tñ habēt porētias: q̄ il-
lis mēbris debētur saltē in radi-
ce. & ideo interi⁹ peccare possunt
p̄ ea q̄ ad eos p̄tiner. Et effectus
extreme vncionis fm̄ Tho. ma-
est q̄dam sanatio spūalis. q̄ dat
cōtra q̄ndam debilitatē vl' inep-
titudinē q̄ i nob relinq̄t ex pctō
actuali. vl' originali. S; quā debi-
litate homo roborat p̄ hoc sacm̄.
Et q̄a hoc robur seu fortitudo s;
tiā facit: secū nō parit p̄ctm̄. ideo
ex cōsequēti si uenit p̄ctm̄ aliqđ
veniale vel mortale oblitū q̄ ad
culpā tollit. dūmodo nō ponat
ober ex p̄te recipiētis. Sed ar̄ ar̄
effect⁹ ei⁹ est corporalis sanitas.
Sed di. q̄re nō semp homo ifir-
mus vnctus surgit de infirmita-
te: sed sepi⁹ morit. Rūdeo q̄ cū i
isto sacramento sanitas est effe-
ctus secundarius: & ideo non dat
nisi fm̄ q̄ expedit ad sanitatem
spirituale. qz tūc semp eā inducit
dūmodo non sit impedimentū ex
parte recipiētis. Un̄ p; q̄ vnc̄

Extreme vncionis

In extremis si non surgit ab infirmitate illa per illam vncionem: signum est quod sanitas corporal est si bi nocua: et vult deo potius cum sic habere infirmum quam sanum: vult signum est quod infirmus non bene dispositus est in conscientia: ita quod adhuc aliquid habet quod impedit ne sanitas corporal sibi restituatur alias raro fallit. In hoc enim sacramento vncio exterior est sacramentum: sed res sacramenti est sanitas corporis et anime. res autem et sacramentum est vncio spiritualis interior. id est misericordia cunctas vel solatiu. Potest autem hoc sacramentum sacerdos conferre cum vno clerico qui sibi respondeat ad orationes et ad psalmos qui ibi dicuntur. Si tamen caret clerico: potest solus expedire totum finem et vultum et hostiam. Si autem vngit sacerdos non est opus clerico qui respondeat ad psalmos et ad orationes: sed ipsemet respondeat solus: dicens cum dicitur in leuitico. sancta Maria. ora pro me. sancte petre. ora pro me etc. Si autem dicitur a morte perpetua. respondeat libera nos domine. Nec vngant sacerdotes in palmis interioribus. quia ibi vncite sunt per episcopum in ordinationibus. sed exteri vngant in superficie de hoc tamen non est magna vis qualitercumque faciat: sed tamen illud securius est. et tunc.

Practica huius sacramenti est facilis. Nam premitur sacerdos primo veniens in domum infirmi septem psalmos penitentiales cum letania. Deum gratia ab infir-

mo si postulat sacramenta vnciones. Tertio die orones positas in libro bello ad hoc congruas. Quarto vngit eum forma supradicta. Quinto tergit eum stupa canapi vel lini loca vincta: et projicit in ignem. Sexto lauat manus sale et aqua: et similiter projicit ad ignem. Septimo alligat loca illa mudo paniculo usque ad tertiam diem: quod tertio die comburet. Octavo relinquit signum passionis christi in cuius virtute istud sacramentum sicut et alia habet virtutem sanandi anime et corporis.

De sacramento ordinis

Egale sacerdotium.

gens sacra populi acquisitio. j. Petri. Et si ipse descendens de celo ad terras: humanum genus non solum a fraude diaboli redemit: sed et libertati ac dignitati restituit. iuxta illud. Non sumus enim filii ancille: sed liberi: quod libertate liberant nos ipse. ad Gal. iij. et Jo. viij. Si filius vos liberauerit: vere liberi eritis. multo tamen meliori modo statum sacerdotale in illa libertate extulit et dignificauit: ita ut non solum ipsi sacerdotes sint liberi modo communi: ut ceteri homines in communione vniuersi fidei et participatione sacrorum: sed etiam quod sint quasi duces: principes et reges: dispensatores. et rectores diuinorum mysteriorum: vnde dicuntur sacerdotes quasi sacri duces vel sacra dantes. vel sacrificantes seu consecrantes: quod

J. iij.

De sacramento ordinis sequitur